

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

1. Jak mówić o tym, że coś jest dobre lub złe? Język wartości. Wartości w języku. A. Cegiela, <i>Słowa i ludzie.</i> <i>Wprowadzenie do etyki słowa</i> (fragm.)	– definiuje pojęcie wartości, podaje przykłady wartości uniwersalnych i narodowych – wyjaśnia termin „język wartości” – podaje przykłady środków językowych służących do nazywania i opisywania wartości – rozpoznaje leksykalne sposoby wyrażania wartości (w tekście) – rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym – wyjaśnia, czym jest wartość użytkowa języka – wie, czym jest etyka, a czym estetyka słowa (wyjaśnia terminy, podając przykłady) – wie, na czym polega językowe dyskryminowanie ludzi – zna zasady dobrego stylu i stara się je zachowywać w swoich wypowiedziach – rozpoznaje wulgaryzmy i wyrazy obraźliwe; właściwie je ocenia – *wyjaśnia, czym jest tabu językowe	– definiuje terminy: wartości, antywartości, aksjologia, wartości etyczne, wartości estetyczne – rozróżnia typy wartości (np. absolutne i względne) – *określa rolę języka jako narzędzia wartościowania w tekstach literackich – rozpoznaje w tekstach (np. reklamowych) naruszenia etyki słowa – rozpoznaje gramatyczne i słowotwórcze środki wyrażania wartości (w tekście) – wskazuje konstrukcje składniowe wyrażające oceny – analizuje teksty naukowe traktujące o języku wartości; wykorzystuje znalezione informacje w wypowiedziach własnych
2. Zapożyczenia we współczesnym języku polskim. J. Miodek, <i>Jestem za „ekstraodlotem”</i> (fragm.)	– podaje przykłady zapożyczeń we współczesnym języku polskim – określa, z jakich języków pochodzi współcześnie najwięcej zapożyczeń, podaje przykłady – rozpoznaje w tekście zapożyczenia przyswojone współcześnie – wskazuje zapożyczenia właściwe dla środowiskowych odmian języka i określonych dziedzin (np. sport, ekonomia, technologie itp.) – klasyfikuje zapożyczenia, rozpoznając: • właściwe (leksykalne) • znaczeniowe (semantyczne) – wyjaśnia termin internacjonalizm; podaje przykłady – wyjaśnia, kiedy używanie zapożyczeń jest błędem językowym, a kiedy nie – wykorzystuje słowniki do analizy zapożyczeń, zbadania ich znaczenia, rozstrzygnięcia, czy dane zapożyczenie jest użyte poprawnie itp.	– wyjaśnia terminy: orientalizmy, egzotyzmy – wyjaśnia, czym są zapożyczenia sztuczne i hybrydy, podaje ich przykłady – wyjaśnia, czym są kalki słowotwórcze, podaje przykłady
3. Razem czy oddzielnie? O pisowni niektórych wyrazów i ich połączeń (cz. 1)	– przedstawia zasady pisowni łącznej i rozdzielnej partykuły <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami, przysłówkami • przymiotników złożonych • rzeczowników złożonych • połączeń rzeczownikowo-rzeczownikowych • przymiotników utworzonych od wyrazów przyimkowych i wyrazów zawierających liczebnik • połączeń przysłówków i przymiotników – stosuje poznane zasady ortograficzne w tekstach własnych, poprawia teksty cudze – korzysta ze słowników oraz kompendiów internetowych do rozstrzygnięcia wątpliwości ortograficznych	– poprawia błędy ortograficzne w zakresie pisowni łącznej i pisemnej, analizuje relacje między członami połączeń – uzasadnia swoje decyzje poprawnościowe, odwołując się do zasad pisowni polskiej – rozróżnia zasady pisowni <i>nie</i> z czasownikami w różnych formach w zależności od znaczenia wypowiedzi – stosuje zasady poprawności ortograficznej w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym i cudzym
4. W tym samym języku, a jednak inaczej... Różnicowanie regionalne polszczyzny. Dialekty polskie.	– objaśnia (definiuje) terminy: polszczyzna ogólna, dialekt, gwara, dialektyzm – wyjaśnia różnicę między dialektem i gwarą – wymienia główne dialekty polskie (mazowiecki, wielkopolski, śląski, małopolski) – wie, że język kaszubski ma status odrębnego języka narodowego	– charakteryzuje szerzej specyfikę dialektów mazowieckiego, śląskiego, małopolskiego i języka kaszubskiego – odróżnia gwary i dialekty od regionalnych odmian polszczyzny

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

1. Elementy sytuacji komunikacyjnej i funkcje tekstu	– określa pojęcie aktu komunikacji językowej – wyjaśnia, czym jest sytuacja komunikacyjna – wymienia elementy sytuacji komunikacyjnej (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst) i objaśnia je na przykładach – rozpoznaje i określa funkcje tekstu (ilustruje je przykładami) • informatywną • ekspresywną • impresywną • poetycką • *fatyczną • *magiczną – rozpoznaje w tekstach funkcję perswazyjną; wie, że jest ona odmianą funkcji impresywnej – wskazuje rodzaje tekstów o przewadze określonych funkcji – *rozpoznaje i określa funkcje języka (ilustruje je przykładami) • poznawczą • komunikacyjną • społeczną	– przedstawia język jako uporządkowaną strukturę, określając relacje między jego jednostkami – tworzy teksty eksponujące określony rodzaj funkcji
2. Razem czy oddzielnie? O pisowni wyrazów i ich połączeń (część II)	– przedstawia zasady pisowni • partykuły trybu przypuszczającego z czasownikami, ze spójnikami i zaimkami oraz z innymi partykułami • partykuł innego typu • przyimków złożonych • przedrostków, w tym przedrostków bardziej samodzielnych znaczeniowo • liczebnika <i>półtora</i> • elementów <i>ćwierć</i> i <i>pół</i> • złożonych nazw miejscowości • podwójnych nazwisk • par bliźniaczych oraz innych połączeń wyrazów • zapisów mieszanych cyfrowo-literowych i literowo-literowych – stosuje wyżej wymienione zasady, tworząc teksty własne i redagując teksty cudze – wskazuje wyjątki od tych reguł – zna zasady odmiany liczebnika <i>półtora</i> – rozstrzyga wątpliwości ortograficzne, korzystając ze słowników	– wyjaśnia sytuacje, w których te same połączenia wyrazów (ciągi liter) pisane są raz łącznie, innym razem – rozdzielnie; uzasadnia je – uzasadnia pisownię połączeń wyrazów, odwołując się do zasad ortograficznych (zasady morfologicznej, historycznej, konwencjonalnej); wybiera zasadę właściwą w danej sytuacji
3. Język potoczny	– definiuje terminy: język potoczny, słownictwo potoczne, sytuacja komunikacyjna – rozróżnia sytuacje komunikacyjne publiczne i prywatne – charakteryzuje obraz świata, zawarty w potocznym słownictwie i frazeologii – przedstawia najważniejsze cechy potocznego słownictwa i frazeologii – odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa nacechowanego emocjonalnie i nacechowanego stylistycznie; podaje przykłady – rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym	– uzasadnia, że język potoczny stanowi centrum polszczyzny – *wyjaśnia, na czym polega antropocentryzm języka potocznego; podaje przykłady świadczących o tym form z różnych poziomów języka – wykazuje w języku potocznym wpływ języka mówionego na składnię – wyjaśnia, czym są elipsa i anakolut; uzasadnia, że są typowe dla języka potocznego – definiuje terminy: wyrazy nacechowane stylistycznie, wyrazy potoczne, wyrazy pospolite, wulgaryzmy; wykazuje różnice między ich znaczeniami – definiuje termin: kolokwializacja

	– wskazuje we współczesnym języku potocznym słownictwo oceniające pozytywnie – podaje najczęstsze cechy potocznej wymowy – rozróżnia pojęcia stylu i stylizacji – rozpoznaje stylizację na język potoczny w utworach literackich – redaguje notatki z lekcji (w różnych formach graficznych)	
4. Od nowomowy do neonowomowy. Perswazja, manipulacja, propaganda, indoktrynacja. Język reklamy. Język polityki.	– wyjaśnia określenie „nowomowa” i podaje jej przykłady; objaśnia jej funkcje – przedstawia obraz świata i człowieka stworzony przez komunistyczną nowomowę – *wymienia i objaśnia funkcje nowomowy: • perswazyjną • zakłócającą • rytualną • kontrolną • magiczną – wyjaśnia znaczenie i pochodzenie określenia <i>homo sovieticus</i> – wymienia językowe cechy polskiej nowomowy (formy czasowników, wielkie kwantyfikatory, konstrukcje o charakterze postulatywnym, określenia wojenne, nadawanie wyrazom nowych znaczeń i nowego nacechowania stylistycznego) – *wyjaśnia, czym jest tabu językowe i rozpoznaje jego obecność w tekstach – przedstawia przemiany językowe po 1989 roku (neonowomowę) – rozpoznaje w tekstach językowe cechy neonowomowy (gotowe schematy językowe, zapożyczenia z angielskiego, zmiana znaczeń słów) – * przedstawia najważniejsze cechy obrazu świata zawartego w neonowomowie – wyjaśnia terminy: perswazja, manipulacja, propaganda, indoktrynacja – przedstawia cele i cechy języka reklamy – charakteryzuje chwytów językowe stosowane w reklamie; rozpoznaje je w tekstach reklamowych – analizuje etyczne aspekty reklamy (na konkretnych przykładach) – przedstawia cele i cechy języka polityki	– ocenia, jaki wpływ miała nowomowa na świadomość społeczeństwa – uzasadnia, że komunistyczna nowomowa kreowała uproszczony, czarno-biały obraz świata (podaje przykłady) – charakteryzuje polską nowomowę pod względem językowym, omawia jej cechy – znajduje przykłady nowomowy w prasie (publicystyce) współczesnej – charakteryzuje neonowomowę pod względem językowym, omawia jej cechy – *opisuje obraz świata wyłaniający się z neonowomowy – wskazuje związki między perswazją i manipulacją oraz propagandą – rozróżnia pragmatyczny i etyczny wymiar obietnic składanych w tekstach reklamy (na konkretnych przykładach) – rozpoznaje perswazję i manipulację w języku polityki (na przykładach konkretnych tekstów)
5. Działania na tekście – synteza. *Trawestacja.	– zna i stosuje procedurę pisania streszczenia – redaguje streszczenie wskazanego tekstu – streszczając dialog, stosuje właściwe konstrukcje składniowe – *wyjaśnia, czym jest parafraza – *parafrazuje wskazany tekst, wprowadzając zamierzone cechy stylistyczne – wie, czym jest notatka syntetyzująca, zna i stosuje zasady jej redagowania – pisze notatkę syntetyzującą wskazanego zagadnienia (np. z tematu lekcji) – *objaśnia termin: trawestacja	– zna różne sposoby (procedury) pisania streszczenia – wskazuje różnice między streszczeniem a parafrazą – *wskazuje różnice między parodią i parafrazą